

1986. – № 2. – С. 22–24. / Leontjev A.A. Principy kommunikativnosti sehodnja (Principles of Communication Skills Today), Foreign Languages at School, 1986, № 2, pp. 22–24. [in Russian]

5. Мильруд Р. П. Современные концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранным языкам / Р. П. Мильруд, И. Р. Максимова // Иностранные языки в школе. – 2000. – № 4–5. – С. 35–38. / Milrud R.P. Sovremennye konceptualnye principy kommunikativnoho obuchenija inostrannym jazykam (Modern Conceptual Principles of Foreign Languages Communicative Training), Foreign Languages at School, 2000, № 4–5, pp. 35–38. [in Russian]

6. Павловская И. Ю. Методика преподавания иностранных языков (курс лекций на английском языке): Обзор современных методик преподавания – 2-е изд., исп. и доп. / И. Ю. Павловская – СПб. : Изд-во С.-Петербург. Ун-та, 2003. – 140 с. / Pavlovskaja I. Ju Metodika prepodavanija inostrannyh jazykov (kurs lekcyj na anhlijskom jazyke): Obzor sovremennyh metodik prepodavanija (Methodology of English Language Training (Lectures in English Language): The Overview of Modern Methods of Training), SPB.: Izdatelstvo Sant-Peterburhskoho Universiteta, 2003, 140 p. [in Russian]

7. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Е. И. Пассов. – М. : Просвещение, 1991. – 245 с. / Passov Je. I. Kommunikativnyj metod obuchenija inojazychnomu hovoreniju (Communicative Method of Foreign Languages Speaking Training), Prosveshchenije, 1991, 245 p. [in Russian]

Дата надходження статті: «17» жовтня 2016 р.

Стаття прийнята до друку: «28» жовтня 2016 р.

Рецензенти:

Галус О. – доктор педагогічних наук, професор

Руснак І. – доктор педагогічних наук, професор

Магдюк Ольга – старший викладач кафедри практики іноземної мови та методики викладання Хмельницького національного університету, кандидат педагогічних наук, e-mail: olga-tychinska@rambler.ru

Magdyuk Olga – senior lecturer of the department of foreign languages practice and methodology of English language studying of Khmelnytskyi National University, candidate of pedagogical sciences, e-mail: olga-tychinska@rambler.ru

Цитуйте цю статтю як:

Cite this article as:

Магдюк О. Особливості підходів, які використовуються у процесі вивчення студентами англійської мови / Ольга Магдюк // Педагогічний дискурс. – 2016. – Вип. 21. – С. 86–90.

Magdyuk O. Peculiarities of Approaches Used in the Process of Students English Language Training, *Pedagogical Discourse*, 2016, Issue 21, pp. 86–90.

УДК 37(092)(477)

ВАСИЛЬ МАЙБОРОДА,

доктор педагогічних наук, професор

(Україна, Київ, Інститут вищої освіти НАПН України)

VASYL MAIBORODA,

doctor of pedagogical sciences, professor,

(Ukraine, Kyiv, Institute of Higher

Education of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine)

Педагогічна спадщина та громадсько-просвітницька діяльність В. В. Рюміна

Pedagogical Heritage and Social-Public Awareness Activity of V. V. Riumin

У статті розглядаються історіографічні джерела творчої спадщини В. Рюміна, які характеризують його педагогічну та просвітницьку діяльність. Педагогічна та просвітницька спадщина В.В. Рюміна не досліджувалася, аналіз та систематизація друкованих джерел пов'язаних з його педагогічною та просвітницькою діяльністю не проводилося. Проведені науковцями дослідження зосереджувалися на розгляді науково – популярної літератури персоналії періоду 20-30х рр. ХХ століття. Окремі педагогічні положення В.Рюміна розглядалися вітчизняними науковцями в історії педагогічної думки, але цілісного, всебічного та глибокого аналізу проведено не було. Педагогічна спадщина В.В.Рюміна потребує свого опрацювання. Аналіз напрямів науково-педагогічної спадщини та громадсько-просвітницької діяльності В. В. Рюміна дає вагомі підстави стверджувати, що він належить до когорти визначних українських педагогів, сподвижників розбудови освіти кінця ХІХ – початку ХХ століття.

Ключові слова: педагогічна спадщина, громадсько-просвітницька діяльність Володимира Володимировича Рюміна, середня професійна освіта, педагогічна освіта, видавнича та публіцистична робота, періоди, позитивізм.

The article gives consideration to historiographic sources of creative heritage of V.V.Riumin distinguishing his pedagogical and public awareness activity. V.V.Riumin's pedagogical and public awareness heritage has not been analyzed and his printed materials have not been systematized. The scientific research works held so far by the scientists were concentrated on consideration of personalia's popular-science literature of twenties-thirties of XX century. The materials characterizing his pedagogical activity and shaping his scientific public awareness have not been considered by scientists. The historiography study, that sheds the light on the life's journey, scientific-pedagogical and public awareness activity of V.V.Riumin, was classified in the following directions and periods: The first period (1937 –1959) – generalization by T.Riulina-Volkova, the spouse, of V.V.Riumin's creative heritage, that turned out to be the authentic source for commencement of personalia's scientific research. The second period (1959 –1979) – publications in the periodic press, scientific almanac articles, abstract reports to scientific conferences dedicated to life and activities of V.V.Riumin; original sources were systematized at archives of Mykolayiv Region, at the Museum of Cosmonautic in Kaluga [Russian Federation], K.Tsiolkovsky's Museum House in Kaluga [Russian Federation], the Academy of Sciences of USSR in Moscow [Russian Federation]. The third period (1979 – up to this day) – further systematization of V.V.Riumin's scientific and pedagogical heritage; analysis of his scientific-pedagogic ideas by scientists and discussion at scientific conferences, in reference and encyclopedic literature, in festschrifts of educational institutions where the educator taught. The analysis of historiographic material revealed that the certain pedagogical provisions of V.Riumin were given consideration to by the national pedagogic history conception scientists, but no holistic, comprehensive and profound analysis was made. Pedagogical heritage of V.V.Riumin needs to be studied. The analysis of directions of scientific-pedagogical heritage and social-public awareness activities of V.V.Riumin gives solid grounds to assert that he belongs to the cohort of outstanding Ukrainian educators, active companions of development of education of late XIX – early XX century.

Key words: pedagogic heritage, public awareness activities of Volodymyr Volodymyrovych Riumin, pedagogic education, publishing and publicistic work, periods.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Актуальність проблеми полягає в тому, що творча спадщина В.Рюміна широко представлена в вітчизняній науковій та публіцистичній літературі, але досліджень, в яких був проведений аналіз та систематизація друкованих джерел пов'язаних з його педагогічною та просвітницькою діяльністю не проводилося.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми. У вітчизняній науці творчу спадщину В.Рюміна вивчали науковці, І.Гостев, А.Журавель, М.Мельник, В.Фесенко, Ю.Білий, Г.Цимерман, В.Межаков, А.Трембач, Б.Цирков, М.Делік, О.Серединський, І.Павлік, П.Тригуб, В.Будак, А.Черняк, А.Пильненький, В.Зотов, Ч.Журецький, С.Кельїна, та інші. Творча спадщина В.Рюміна досліджувалася письменниками СРСР: М.Арлазоровим, В.Львовим, державними та громадськими діячами О.Суворовим, О.Холощеву, В.Ліфановим, В.Рогожиним та іншими.

Виділення раніше невиділених частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття... В статті розглядаються історіографічні джерела творчої спадщини В.Рюміна, положення та висновки які характеризують його педагогічну та просвітницьку діяльність.

Виклад основного матеріалу... Творча спадщина В.Рюміна почала викликати інтерес в 20-і роки ХХ століття. У 1927 році в газеті «Шлях індустріалізації» Єфим Вікторов у статті «35 років на службі науці» характеризував В.Рюміна як працівника – популяризатора природничих наук, діяльність якого була направлена на розбудову вітчизняної освіти. [3,с.3].

Характеризуючи педагогічну та просвітницьку діяльність В.Рюміна у 30 -ті роки ХХ століття, професор А.Черняк, автор монографії «Історія технічної книги» наголошував на тому, що науково - популярні книги В.В.Рюміна мали попит серед робітників та молоді. [18,с.170].

Дослідники науково – популярної літератури В.Рюміна 30-х років, виділяють в ній дві особливості: перша – сприяння широкому розповсюдженню первинних природничих знань серед населення країни і друга – виклад складних науково – технічних знань доступною мовою, без втрати науковості в характеристиці об'єктів дослідження [3,с.3]

У 40-50-і роки творча спадщина В.Рюміна не вивчалася, зупинка пов'язувалася з початком Великої Вітчизняної війни та післявоєнною відбудовою в країні. Спадкоємицею фонду В.Рюміна стає його дружина – Тетяна Володимирівна Рюміна. Тетяна Володимирівна вивчає і систематизує спадщину В.Рюміна на протязі 60-70 років. Т.Рюміна пише повний біографічний шлях життя В.Рюміна, що послужило основою для подальших досліджень його спадщини [5,с.1].

У 1964 році В.Нікітін у статті «Соратник Цюлковського», визначає, що В.Рюмін був талановитим викладачем природничих дисциплін в технічному училищі. Автор статті розкриває педагогічну діяльність В.Рюміна під час революційних подій 1903-1905 років, показавши його як

захисника учнів училища, учасників революційних подій [12,с.2].

У монографії наукового співробітника Інституту історії Академії наук УРСР А.Пильненького «Нариси з історії техніки на Україні», В.Рюмін постає як визначний популяризатор природничих та технічних наук. [14,с.97].

Протягом 60-х років діяльність В.Рюміна була розглянута в дослідженнях В.Зотова, Г.Голдіної, В.Львова, М.Арлазорова, А.Трембача, О.Суворова, О.Холопцевої. Перераховані автори вводять в науковий обіг матеріали, які були пов'язані з популяризацією В.Рюмінім наукових праць К.Цюлковського.

У 1965 році на Миколаївщині був проведений цілий ряд заходів з метою висвітлення творчої спадщини В.Рюміна. Члени ради будинку – музею Цюлковського міста Калуги, О.Суворов і О.Холопцева в статті «Імені В.Рюміна» в газеті «Південна правда» від 16 вересня 1965 підсумували проведену роботу з увіковічення спадщини В.Рюміна [16,с.4].

При сприянні О.Холопцевої та О.Суворова у 1965 році на Миколаївському телебаченні було підготовлено передачу «Звездные романтики». Передача присвячувалася дружбі та спільним науковим інтересам К.Цюлковського і В.Рюміна. У передачі з розповіддю виступила Тетяна Володимирівна Рюміна, вона характеризувала наукові інтереси і педагогічну спадщину В.Рюміна [5,с.3].

У 60-ті роки творчий доробок В.Рюміна розглядався ленінградським письменником В.Львовим, який висвітлює популяризаторську діяльність В.Рюміна в оповіданні «Цюлковський в Петербурзі», в журналі «Нева» №1 за 1967 рік. Автор наголошує на тому, що В.Рюмін був палким захисником наукових ідей К.Цюлковського.

Письменник М.Арлазоров у 1967 році в книзі «Цюлковський», серії «Життя видатних людей» розкриваючи творчий шлях К.Цюлковського, звертається і до висвітлення життя та творчості В.Рюміна. [1,с.136].

У 1968 році у м.Калусі з 17-19 вересня пройшла наукова конференція під заголовком «Труды третьих чтений, посвященных разработке научного наследия и развития идей К.Цюлковского». Б.Цирков, автор статті про В.Рюміна наголосив, що основною справою його життя була педагогічна діяльність і популяризація ідей науки та техніки [17,с.46].

У 1971 році в енциклопедичному виданні «Історія міст і сіл Української РСР», укладачі І.Гостев, А.Журавель, М.Мельник, В.Фесенко опрацювавши джерельну базу з історіографії Миколаївщини, включили до нього персоналію В.Рюміна, як педагога і популяризатора ідей К.Цюлковського [9,с.89].

У 1974 році було відзначено 100 річний ювілей з дня народження В.Рюміна. З цієї нагоди обласні організації товариств «Знання» та «Охорони пам'яток історії та культури» провели 12 липня 1974 року наукову конференцію у Миколаївській обласній науковій бібліотеці імені О.Гмирьова. З доповідями виступили доцент Миколаївського педагогічного інституту Ю.Білий, професор Миколаївського кораблебудівного інституту Г.Циммерман, кандидат педагогічних наук М.Делік, старший викладач О. Негреев, кандидат хімічних наук Б.Рогожин [7,с.63]. Виступаючи на конференції торкалися різних аспектів творчої спадщини В.Рюміна. Інженер В.Яблонський, характеризуючи педагогічну діяльність В.Рюміна, наголошував на тому, що дидактичні прийоми В.Рюміна вважалися на той час прогресивними [6,с.63].

У 70-ті роки активним дослідником творчої спадщини В.Рюміна став науковий співробітник Дому – музею К.Е.Цюлковського В.Зотов. У 1976 році В.Зотов розміщує у науково – популярному журналі «Наука и жизнь» статтю «Первый забезчик». Стаття В.Зотова стає підсумком у вивченні творчої спадщини В.Рюміна: В.Рюміна почали пов'язувати з біографією К.Цюлковського; в педагогічній діяльності: активна навчально – виховна робота з молоддю і розробка навчально - методичної літератури [8,с.85].

У 70-ті роки творчою спадщиною В.Рюміна починає займатися місцевий краєзнавець В.Ліфанов. У 1974 році В.Ліфанов опубліковує статтю «Пропагандист ідей батька космонавтики». В статті розкривається діяльність В.Рюміна на посаді редактора науково – популярних журналів [10,с.4].

На 4 республіканській конференції з історії краєзнавства, присвяченій 200 річчю міста Миколаєва, яка проходила у 1989 році виступив краєзнавець В.Рогожин з доповіддю «Наш земляк В.Рюмін – популяризатор хімічних знань». Він розглянув творчу спадщину В.Рюміна, наголосив, що основною справою життя В.Рюміна можна вважати педагогічну та просвітницьку діяльність [15,с.608].

Висвітлюючи історію навчальних закладів регіону в роботі «Освіта на Миколаївщині» авторським колективом науковців і освітян м. Миколаєва В.Будаком, О.Дмиитренко, Я.Журецьким, В.Кривенець, О.Нарижним, А.Олійником, І.Павліком, Г.Романовським, А.Ситченко, Л.Старовойт, П.Тригуб у 1997 році було проведено дослідження розвитку освіти на Миколаївщині

у кінці XIX - початку XX століття. В дослідженні розглядається і персоналія В.Рюміна. Автори підкреслили, що В.Рюмін залишив помітну педагогічну спадщину в історії технічної освіти України [13, с.175].

Професор Ю.Білий і доцент С.Кельїна у 2001 році опублікували статтю «Константин Циолковский: В смелости я вас считаю первым, а также в деликатности и глубине ума». Автори статті прийшли до висновку, що В.Рюміна опікувався якісним оснащенням шкільних кабінетів фізики та хімії, виступав за розповсюдження використання гідроенергії в масштабі країни [2, с.50].

У 2008 році літературний критик Е. Мірошніченко випустив путівник «Литературный Николаев» до якого включив персоналію В.Рюміна, як одного з помітних літераторів міста кінця XIX – початку XX століття. Автор путівника зазначив, що В.Рюмін був талановитим белетристом, який вдало писав оповіді з наукової фантастики, ліричні твори, гумористичні та сатиричні оповіді, п'єси, вірші. Автор путівника довів, що В.Рюмін добре розумівся на театральному мистецтві [11, с.102].

Висновки та перспективи подальших досліджень... Історіографічні джерела в яких розкривається життя та діяльності В.Рюміна складають відповідну хронологію:

– 40-50-ті роки XX століття – особистий архів В.Рюміна аналізувався та пройшов систематизацію Т.Рюміною – Волковою;

– 60-70-ті роки XX століття – творча спадщини персоналії набуває широкого розгляду у засобах масової інформації, наголошується на тому, що В.Рюмін є першим популяризатором наукових ідей К.Ціолковського, аналізуються окремі фрагменти його педагогічної діяльності;

– 80-90-ті роки XX століття - проводяться дослідження персоналії В.Рюміна освітянами Миколаївщини, розкривається внесок В.Рюміна у розвиток технічної освіти на початку XX століття в Україні;

Педагогічної спадщина В.Рюміна займає вагомий доробок в спадщині педагогічної думки кінця XIX – початку XX століття. Аналіз історіографічного матеріалу показав, що окремі педагогічні положення В.Рюміна розглядалися вітчизняними науковцями в історії педагогічної думки, але цілісного, всебічного та глибокого аналізу проведено не було.

Список використаних джерел і літератури/References:

1. Арлазоров М. С. Циолковский / Михаил Саулович Арлазоров. – М. : Молодая гвардия, 1967. –С. 136. / Arlazorov M. S. Tsyolkovskiy / Mykhayl Saulovych Arlazorov. – M. : Molodaia hvardiya, 1967. –S. 136. [in Russian]
2. Бельї Ю. А. Константин Циолковский: В смелости я вас считаю первым, а также в деликатности и глубине ума / Ю. А. Бельї, С. Ю. Кельїна // Горожанин. – 2001. – № 10. – С. 50–53. / Belyi Yu. A. Konstantyn Tsyolkovskiy: V smelosty ya vas schytaiu pervym, a takzhe v delykatnosty u hlubyne uma / Yu. A. Belyi, S. Yu. Kelyna // Horozhanyn. – 2001. – № 10. – S. 50–53. [in Russian]
3. Викторов Е. 35 лет служения науке / Е. Викторов // Красный Николаев. – 1927. – № 1924. – С. 3. / Vuktorov E. 35 let sluzheniya nauke / E. Vuktorov // Krasnyi Nikolaev. – 1927. – № 1924. – S. 3. [in Russian]
4. ДАМО. – Ф-2859. – Оп.1. – Спр.7. – Арк.2. / DAMO. – F-2859. – Op.1. – Spr.7. – Ark.2. [in Ukrainian]
5. ДАМО. – Ф-2859. – Оп.1. – Спр.107. – Арк.1-30. / DAMO. – F-2859. – Op.1. – Spr.107. – Ark.1-30. [in Ukrainian]
6. ДАМО. – Ф-2859. – Оп.1. – Спр.200. – Арк.63. / DAMO. – F-2859. – Op.1. – Spr.200. – Ark.63. [in Ukrainian]
7. ДАМО. – Ф-2859. – Оп.1. – Спр.201. – Арк.63. / DAMO. – F-2859. – Op.1. – Spr.201. – Ark.63. [in Ukrainian]
8. Зотов В. С. Первый забезчик / В. С. Зотов // Наука и жизнь. – 1976. – № 7. – С.84-88. / Zotov V. S. Pervyi zabezchik / V. S. Zotov // Nauka y zhyzn. – 1976. – № 7. – S.84-88. [in Russian]
9. История городов и сел Украинской ССР: В 26 т. Николаевская область / АН УССР. Ин-т истории; гл. редкол.: П. Т. Тронько (пред.) и др. – К. : Гл. ред. Укр. Сов. Энцикл. АН УССР, 1971. – С. 89. / Ystorya horodov y sel Ukraynskoy SSR: V 26 t. Nykolaevskaja oblast / AN USSR. Yn-t ystoriyy; hl. redkol.: P. T. Trońko (pred.) y dr. – K. : Hl. red. Ukr. Sov. Encykl. AN USSR, 1971. – S. 89. [in Russian]
10. Ліфанов В. Пропогандист ідей батька космонавтики / В. Ліфанов // Південна правда. – 1974. – №161. –С.4. / Lifanov V. Propohandyst idei batka kosmonavtyky / V. Lifanov // Pivdenna pravda. – 1974. – №161. –S.4. [in Ukrainian]
11. Мірошніченко Е. Г. Литературный Николаев (путеводитель) / Е. Г. Мірошніченко. – Николаев : издатель И. А. Гудым, 2008. – С.99-102. / Myroshnuchenko E. H. Lyteraturnyi Nikolaev (putevodytel) / E. H. Myroshnuchenko. – Nykolaev : yzdatel Y. A. Hudym, 2008. – S.99-102. [in Russian]
12. Нікітін В. Соратник Циолковського / В. Нікітін // Південна правда. – 1964. – № 162. – С.2. / Nikitin V. Soratnyk Tsiolkovskoho / V. Nikitin // Pivdenna pravda. – 1964. – № 162. – S.2. [in Ukrainian]
13. Освіта на Миколаївщині у XIX –XX столітті. Історичні нариси / [Будак В. Д., Дмитренко О. О., Журецький Я. І., Кривенець В. Ф. і ін.] під ред. І. С. Павліка. – Миколаїв : вид-во УДМТУ, 1997. – 175 с. / Osvita na Mykolaivshchyni u KhIKh –KhKh stolitti. Istorychni narisy / [Budak V. D., Dmytrenko O. O., Zhuretskyi Ya. I., Kryvenets V. F. i in.] pid red. I. S. Pavlika. – Mykolaiv : vyd-vo UDMTU, 1997. – 175 s. [in Ukrainian]
14. Пильненький А.О. В.В.Рюмін – популяризатор наукових знань (До 90-річчя з дня народження) //

Нариси з історії техніки на Україні: статті / А. О. Пильненький. – К., 1964. – С.97–103. / Pylnenkyi A.O. V.V.Riumin – populiaryzator naukovykh znan (Do 90-richchia z dnia narodzhennia) // Narysy z istorii tekhniky na Ukraini: statti / A. O. Pylnenkyi. – K., 1964. – S.97–103. [in Ukrainian]

15. Рогожин В. О. Наш земляк В. В. Рюмін – популяризатор хімічних знань / В. О. Рогожин // Матеріали ІV республіканської конференції з історичного краєзнавства, присвяченої 200-річчю м. Миколаєва (Київ, 1989). – С.608. / Rohozhyn V. O. Nash zemliak V. V. Riumin – populiaryzator khimichnykh znan / V. O. Rohozhyn // Materialy IV respublikanskoï konferentsii z istorychnoho kraieznavstva, prysviachenoï 200-richchiu m. Mykolaieva (Kyiv, 1989). – S.608. [in Ukrainian]

16. Суворов О. Імені В. Рюміна / О.Суворов // Південна правда. – 1965. – № 219. – С.4. / Suvorov O. Imeni V. Riimina / O.Suvorov // Pivdenna pravda. – 1965. – № 219. – S.4. [in Ukrainian]

17. Цирков Б. М. О научных связях К. Э. Циолковского и В. В. Рюмина: материалы конференции трудов третьих чтений, посвященных разработке научного наследия и развитию идей К. Э. Циолковского / сост. и отв. ред. А. А. Космодемьянский / Б. М.Цирков. – М. :Калуга, 1969. – С.46–60. / Tsyrvkov B. M. O nauchnykh svyaziakh K. E. Tsyolkovskoho y V. V. Riimyna: materyaly konferentsyy trudov tretykh chtenyi, posviashchennykh razrabotke nauchnoho nasledyia y razvytyiu ydei K. E. Tsyolkovskoho / sost. y отв. red. A. A. Kosmodemianskyi / B. M.Tsyrvkov. – M. :Kaluha, 1969. – S.46–60. [in Russian]

18. Черняк А. Я История технической книги / А. Я. Черняк. – М. : Книга,1981. – С.170. / Cherniak A. Ya Ystoryia tekhnicheskoi knyhu / A. Ya. Cherniak. – M. : Knyha,1981. – S.170. [in Russian]

Дата надходження статті: «18» жовтня 2016 р.

Стаття прийнята до друку: «31» жовтня 2016 р.

Рецензенти:

Руснак І. – доктор педагогічних наук, професор

Ящук І. – доктор педагогічних наук, професор

Майборода Василь – радник директора Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор

Maiboroda Vasyi – consultant of the director of Institute of Higher Education of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, doctor of pedagogical sciences, professor

Цитуйте цю статтю як:

Cite this article as:

Майборода В. Педагогічна спадщина та громадсько-просвітницька діяльність В. В. Рюміна / Василь Майборода // Педагогічний дискурс. – 2016. – Вип. 21. – С. 90–94.

Maiboroda V. Pedagogical Heritage and Social-Public Awareness Activity of V. V. Riumin, *Pedagogical Discourse*, 2016, Issue 21, pp. 90–94.

УДК 371.3:929-051 П. Петерсен (430)

ЛЮДМИЛА МАШКІНА,

кандидат педагогічних наук, доцент

(Україна, Хмельницький, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія)

LYUDMYLA MASHKINA,

candidate of pedagogical sciences, assistant professor

(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy)

orcid.org/0000-0002-4942-7924

**Особливості використання технології «Йена-план» Петера Петерсена
в загальноосвітніх навчальних закладах**

Features of Use of the Technology «Jena Plan» by Peter Petersen in Secondary Schools

У статті розкрито особливості використання технології «Йена-план» П.Петерсена у загальноосвітніх навчальних закладах. Викладено основні шляхи розвитку обцинності як умови виховання індивідуальності в процесі колективної життєдіяльності. Представлена система відносин у триаді «людина – школа – суспільство», на якій заснована робота Йена-план-школи. Зосереджено увагу на методах і прийомах, який провідну роль відводив П.Петерсен. Показано сутність функціонування базових груп та інституту «хрещених». Висвітлено форми організації освітнього процесу, зокрема індивідуально-групові: діалогічні, ігрові, спортивні та ін. Виділено шляхи співпраці професійних педагогів і батьків, які залучаються до педагогічного процесу, здійснюють моральну та матеріальну підтримку школи. Акцентовано увагу на основних принципах Йена-план-школи, які повинен дотримуватися педагогічний колектив, в т.ч. і загальноосвітніх навчальних закладів.

Ключові слова: Петер Петерсен, педагогічна технологія «Йена-план», загальноосвітні навчальні заклади, педагогіка обцинності, принципи Йена-план-школи, базова група, інститут «хрещених», ритмічний тижневий план.